

Гладуш О. О., здобувач вищої освіти
Університету митної справи та фінансів

ІНФОГРАФІКА ЯК ІНСТРУМЕНТ ІНФОРМАЦІЙНОГО ФРОНТУ

У доповіді розглядається роль інфографіки як ефективного інструменту в інформаційній війні, що супроводжує повномасштабне вторгнення Росії в Україну. Автор аналізує функції інфографіки у боротьбі з фейками, дезінформацією та пропагандою, а також підкреслює її значення для поширення достовірної інформації серед української та міжнародної аудиторії. Особливу увагу приділено успішним прикладам використання інфографіки українськими медіа, державними органами та волонтерськими ініціативами. Робота підкреслює важливість візуальної комунікації в умовах сучасних гібридних конфліктів.

Ключові слова: інфографіка, фейки, дезінформація, інформаційна війна, факт-чекінг, медіаграмотність.

З початком повномасштабного вторгнення Росії в Україну розпочалася не лише гаряча фаза війни, але й активізувалась інформаційна війна. У цьому контексті особливої актуальності набуває інфографіка – засіб візуальної комунікації, що дає змогу оперативно й доступно доносити складну інформацію. Інфографіка стала не просто елементом дизайну чи додатком до тексту, а інструментом інформаційного спротиву, що допомагає боротися з дезінформацією, виявляти фейки та поширювати правду про війну [1]. Саме завдяки своїй візуальній природі інфографіка змогла пробитися крізь потік текстових повідомлень і стати одним із найефективніших засобів комунікації у кризових умовах [9, с. 47].

Пропагандистські наративи та фейки є інструментами, які Росія активно використовує для впливу як на українське суспільство, так і на міжнародну спільноту. У відповідь українська сторона використовує інфографіку для руйнування міфів, спростування фейків та візуалізації правдивої інформації про війну. Наприклад, проєкт StopFake систематично публікує інфографіку, яка розвінчує найпоширеніші фейки на основі фактів [1].

Перевагами інфографіки є її лаконічність, швидкість сприйняття, візуальна доступність та здатність охопити широку аудиторію, особливо в соціальних мережах. Завдяки поєднанню емоційного впливу та фактологічної точності інфографіка викликає довіру і полегшує сприйняття складної інформації, особливо в умовах перенасичення новинними повідомленнями. Як зазначає дослідник І. Селіванов, інфографіка виступає ключовим елементом інформаційного дизайну, який покликаний забезпечити прозору й оперативну комунікацію між державою та суспільством у воєнних умовах [9, с. 48].

Сьогодні інфографіка активно використовується в кількох ключових напрямках. Серед них – спростування фейкових повідомлень (fact-checking), візуалізація статистики бойових дій, гуманітарної допомоги, руйнувань цивільної інфраструктури, пояснення складних явищ і процесів (наприклад, як працює протиповітряна оборона, що таке HIMARS, як відбувається евакуація тощо), а також звітність державних структур і волонтерських ініціатив. На сайті Texty.org.ua зазначено: «Ми створюємо інфографіку на основі відкритих даних, щоб українці могли краще розуміти, що відбувається навколо» [3]. Яскравими прикладами є діяльність проєкту StopFake, який створює інфографіку в межах аналітичних матеріалів; щоденні звіти Міністерства оборони України у вигляді візуалізованої статистики [2]; незалежні ініціативи журналістів і дизайнерів, зокрема UA War Infographics та Texty.org.ua [3; 4].

Значну увагу привертає інфографіка, яку щоденно публікує Міністерство оборони України. Кольорові схеми, чітка структура, поділ на категорії втрат – усе це робить подібні візуалізації не лише зручними для сприйняття, а й джерелом інформації, яке оперативно цитують міжнародні медіа. Вони не тільки фіксують перебіг подій, а й створюють візуальний архів війни. «Кожного дня ми оновлюємо втрати ворога, щоб показати реальну ціну агресії», – йдеться на сайті mil.gov.ua [2]. Аналіз добових втрат російських військ, представлений у вигляді інфографік, неодноразово використовувався основою для матеріалів у виданнях, як-от BBC, The Guardian та CNN [2; 4].

Окрему роль відіграє інфографіка, орієнтована на міжнародну аудиторію. Завдяки перекладам українського контенту англійською мовою та адаптації його для західних медіа правдива інформація про війну досягає громадян інших країн, формує підтримку України за кордоном, впливає на громадську думку та зовнішньополітичні рішення. Наприклад, UA War Infographics зазначає: «Наша мета – пояснити війну мовою інфографіки для тих, хто далекий від фронту» [4]. Їх візуальні матеріали – лаконічні, але насичені змістом – здобули широке поширення Instagram та Facebook, що підтверджує ефективність інфографіки в цифровій дипломатії.

Психологічна роль інфографіки в умовах війни є надзвичайно важливою. Візуалізація правдивої інформації допомагає знизити рівень тривоги, зневіри, сприяє почуттю контролю над ситуацією. Інфографіка, яка демонструє успіхи Збройних Сил України, волонтерського руху, підтримку міжнародних партнерів, має мобілізуючий ефект. Вона працює як інструмент моральної підтримки та психологічної стійкості населення. Як зазначає А. В. Тетерчук, візуальні засоби комунікації можуть не лише інформувати, а й маніпулювати сприйняттям, посилюючи або пом'якшуючи емоційні реакції на інформацію залежно від подачі [10, с. 15].

Отже, інфографіка в умовах війни в Україні стала не просто допоміжним медійним інструментом, а повноцінною частиною інформаційного фронту. Її ефективність полягає у здатності доносити перевірену інформацію в доступному форматі,

швидко реагувати на події, протистояти дезінформації та підтримувати моральний дух суспільства. Вона допомагає об'єднувати націю навколо спільних цінностей, мобілізувати ресурси, впливати на громадську думку та формувати позитивний міжнародний імідж України. Інфографіка поєднує в собі журналістику, дизайн і технології, забезпечуючи новий рівень комунікації між державою, суспільством і світом.

Розвиток візуальних форматів подання інформації є одним із ключових чинників медійної успішності в умовах сучасних криз, зокрема під час війни.

Список літератури

1. Фейк: Відео CNN, де російські солдати розстрілюють двох чоловіків – постановне. *StopFake*. 16.05.2022. URL: <https://www.stopfake.org/uk/fejk-video-cnn-de-rosijski-soldati-rozstrilyuyut-dvoh-cholovikiv-postanovne/>

2. Рік війни за свободу: Воєнно-історичний нарис російсько-української війни (24.02.2022–24.02.2023) у чотирьох книгах. Книга III / Міністерство оборони України, Апарат Головнокомандувача Збройних Сил України, Генеральний штаб Збройних Сил України та Центр досліджень воєнної історії Збройних Сил України. Київ: Видавництво Ліра-К, 2023. 198 с. URL: <http://resource.history.org.ua/item/0018197>

3. Візуалізація даних. *Texty.org.ua*. Б. д. URL: <https://texty.org.ua/tag/vizualizatsija-danykh/>

4. UA War Infographics. *Telegram*. URL: <https://t.me/uawarinfographics>

5. 607 злочинів скоїла РФ проти медіа та журналістів за два роки й п'ять місяців повномасштабної війни. *Інститут масової інформації*. 24.07.2024. URL: <https://imi.org.ua/monitorings/607-zlochyniv-vchynyla-rf-proty-media-ta-zhurnalistiv-za-dva-roky-i-p-yat-misyatsiv-i62647>

6. Ткаченко Є. Фейки щодо системи охорони здоров'я: Україну «накриває» новий метапневмовірус, який особливо небезпечний для ЗСУ. Вип. № 145. *VoxCheck*. 15.01.2025. URL: <https://voxukraine.org/fejky-shhodo-systemy-ohorony-zdorov-ya-ukrayinu-nakryvaye-novuj-metapnevmovirus-yakuj-osoblyvo-nebezpechnyj-dlya-zsu-vypusk-145/>

7. Більше ніж 500 днів російського вторгнення на моніторинговій карті *Bellingcat*. 28.07.2023. URL: <https://uk.bellingcat.com/rozsliduvannya/2023/07/28/over-500-days-russia-ukraine-map-ua/>

8. DeepStateMAP. URL: <https://deepstatemap.live/#6/49.4383200/32.0526800>

9. Селіванов І. Інфографіка як ефективний засіб комунікації під час воєнного стану. *Вісник соціальних комунікацій*. 2023. № 2. С. 45–52.

10. Тетерчук А. В. Інформаційно-психологічний вплив засобами візуальних комунікацій у гібридній війні. *Військова психологія та соціологія*. 2022. № 1. С. 30–35.